

«ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ» (Редакція 2022р.)

Спеціальність: **122 «Комп'ютерні науки».**

Дисципліна: обов'язкова, професійної підготовки

Циклова комісія: загальної підготовки

Викладач: Власова Тетяна Анатоліївна.

Вивчається: у восьмому семестрі (четвертий курс)

Обсяг: 90 годин, із них аудиторних занять — 36, самостійної роботи студентів — 54

Підсумкова форма контролю: залік

Консультації: здійснюються викладачем впродовж семестру згідно з розкладом

Мета дисципліни передбачає засвоєння студентами специфіки філософського осягнення дійсності, збагачення їхньої гуманітарної культури, формування філософської свідомості та способу мислення, розширення світоглядних меж.

Завдання дисципліни:

1) ознайомлення студентів зі специфікою філософського світоглядного освоєння людиною дійсності, історією виникнення і розвитку філософських ідей, із філософськими концепціями, основними теоретичними проблемами філософії та її поняттєвим апаратом;

2) формування культури філософського мислення, світоглядної та методологічної культури користування мудрістю, накопиченою людством за всю історію існування;

3) розвиток вміння аналізувати світоглядні проблеми на підставі критичного залучення масиву аргументів щодо тих чи інших філософських концепцій, явищ і процесів навколишньої дійсності;

4) навчання навикам зіставлення філософських, світоглядних ідей з практикою суспільного життя;

5) виховання сучасної компетентної особистості на основі гуманістичних ідеалів, національних, демократичних та громадянських цінностей.

Основні компетентності та результати навчання

PH01. Аналізувати явища і події соціально-політичного, культурного, духовного середовища для формування світогляду людини та встановлювати зв'язок між ними.

Тематика та види навчальних занять

Аудиторні заняття складаються з 24 лекційних годин та 12 практичних.

№	Вид заняття	Тема заняття	К-сть годин	PH за ОП
<i>Модуль 1. Історія філософії</i>				
1	лекція	Філософія, її походження, проблематика та функції [1, с. 8-44; 2, с. 8-16; 3, 7-19; 4, с. 12-37; 5, с. 11-34] 1. Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення 2. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія 3. Особливості історичного виникнення філософії. Філософія і міфологія 4. Проблема визначення предмету філософії. Характерні риси філософського мислення. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва 5. Структура та функції філософського знання.	2	PH2

№	Вид заняття	Тема заняття	К-сть годин	РН за ОП
		Провідні позиції у філософії		
2	лекція	<p>Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія [2, с. 17-60; 3, с. 20-41; 4, С. 38-77; 5, с. 35-64]</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема «Схід - Захід» у сучасній філософії та культурології. Особливості східного та західного типів філософствування 2. Джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії 3. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософії Стародавнього Китаю 4. Поняття античної філософії. Етапи її розвитку та загальні особливості 5. Розвиток ідей у натурфілософських («фізичних») школах Стародавньої Греції 6. Ідеї та представники високої класики в розвитку античної філософії 7. Завершальний цикл розвитку античної філософії: школи, ідеї, представники 	2	РН2
3	практика	<p>Філософія, її походження, проблематика та функції. Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія</p>	2	РН2
4	лекція	<p>Західноєвропейська філософія Середньовіччя. Філософія Відродження [1, с. 46-63; 2, с. 61-92; 3, 42-49; 4, с. 78-113; 5, с. 65-101]</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміни у світогляді під час переходу від античності до європейського Середньовіччя 2. Вихідні ідеї середньовічної патристики. Місце філософії у духовному житті Середньовіччя 3. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії 4. Поняття «Відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби 5. Провідні напрямки ренесансного філософствування: гуманістичний антропологізм, неоплатонізм, натурфілософія 6. Філософські ідеї пізнього Відродження 	2	РН2
5	лекція	<p>Філософія Нового часу. Німецька класична філософія [1, с. 65-85; 2, с. 93-123; 3, с. 50-68; 4, с. 114-161; 5, с. 102-133]</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Панорама соціокультурних та духовних процесів у Європі Нового часу та особливості розвитку філософії 2. Методологічні пошуки Ф. Бекона та Р. Декарта 3. Теорія пізнання Т. Г. Гоббса та Дж. Локка. Скептицизм П. Бейля та Д. Юма. Сенсуалістські максими Дж. Берклі 4. Б. Спіноза та Г. Лейбніц: тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію 5. Б. Паскаль та філософія Просвітництва про місце і роль людини у світі 6. Німецька класична філософія як особливий етап 		

№	Вид заняття	Тема заняття	К-сть годин	РН за ОП
		розвитку новоєвропейської філософії 7. І. Кант — творець німецької класичної філософії. Основні ідеї І. Канта 8. Філософські ідеї Й.-Г. Фіхте та Ф.-В. Шеллінга 9. Філософія Г. Гегеля як найвище досягнення німецької класичної філософії 10. Антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха		
6	практика	Західноєвропейська філософія Середньовіччя. Філософія Відродження. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія	2	РН2
7	лекція	Історико-філософський процес у Європі XIX ст. Зарубіжна філософія XX ст. [1, с. 87-105; 2, с. 138-162; 3, с. 78-101; 4, с. 162-214; 5, с. 134-155] 1. Зміна парадигми філософського мислення у XIX – на початку XX ст. 2. Вихідні ідеї філософії А. Шопенгауера та С. К’єркегора 3. Ідеї розроблення «наукової філософії» у європейській філософії XIX ст. 4. Ф. Ніцше та ідеї «філософії життя» 5. Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у XX ст. 6. Сцієнтистські напрями у зарубіжній філософії XX ст. 7. Напрями антропологічного спрямування 8. Культурологічні та історіософські напрями у філософії XX ст. 9. Релігійна філософія XX ст. 10. Провідні риси розвитку світової філософії на межі тисячоліть	2	РН2
8	лекція	Нарис історії української філософії [1, с. 107-120; 2, с. 163-186; 3, с. 69-77; 4, с. 215-262; 5, с. 156-184] 1. Українська філософія як органічна складова української духовної культури. Загальні особливості української філософії 2. Провідні філософські джерела та філософські ідеї часів Київської Русі 3. Україна — Європа: духовні зв’язки Відродження. Поява професійної філософії в Україні 4. Особливості філософських курсів Києво-Могилянської академії. Життя та філософська діяльність Г. Сковороди 5. Університетська філософія в Україні XIX ст. Філософські ідеї в українській літературі та громадсько-політичних рухах 6. Особливості розвитку української філософії XX ст.	2	РН2
9	практика	Історико-філософський процес у Європі XIX ст. Зарубіжна філософія XX ст. Нарис історії української	2	РН2

№	Вид заняття	Тема заняття	К-сть годин	РН за ОП
		філософії		
<i>Модуль 2. Теорія філософії</i>				
10	лекція	<p>Проблема буття у філософії. Свідомість як філософська проблема [1, с. 122-149; 2, с. 187-207; 4, с. 263-310; 5, с. 234-254]</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фундаментальне значення проблеми буття для філософії. Людські виміри проблеми буття 2. Проблеми буття в історико-філософському окресленні. Категоріальні визначення буття 3. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення) 4. Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки 5. Проблема походження свідомості 6. Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова 7. Структура та функції свідомості 	2	РН2
11	лекція	<p>Людина та її буття як предмет філософського осмислення. Філософія особистості [1, с. 173-188; 2, с. 242-264; 4, с. 311-367; 5, с. 439-469]</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблематичність людського буття. Життя, буття та існування як характеристики людини 2. Проблема походження людини: сперечання еволюціонізму та креаціонізму 3. Діяльність та екзистенціали людського буття. Сутнісні сили людини та багатство її проявів 4. Співвідношення природного, соціального, персонального та трансцендентального в людині. Вихідні цінності людського буття 5. Проблема смерті та безсмертя людини у філософсько-світоглядному окресленні 6. Співвідношення понять «людина – індивід – особа – особистість – індивідуальність» 7. Феномен людської особистості та проблема її онтологічного статусу 8. Вихідні характеристики людської особистості. Відношення «Я і Ти», «Я та Інший» у особистісному окресленні 9. Основні аспекти буттєвих виявлень людської особистості 	2	РН2
12	практика	<p>Проблема буття у філософії. Свідомість як філософська проблема. Людина та її буття як предмет філософського осмислення. Філософія особистості</p>	2	РН2
13	лекція	<p>Проблема пізнання у філософії. Проблеми методології в сучасній філософії [1, с. 151-170; 2, с. 208-223; 4, с. 368-416; 5, с. 253-281]</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття пізнання та його види 2. Рівні і форми пізнання 3. Проблема істини в пізнанні. Істина та якісні характеристики знання 	2	РН2

№	Вид заняття	Тема заняття	К-сть годин	РН за ОП
		<ul style="list-style-type: none"> 4. Людина і пізнання. Істина і правда 5. Особливості методологічної ситуації в сучасній філософії 6. Сутність та структура методу як способу організації людської діяльності. Поняття методу, методології та методики 7. Проблема методу та методології в сучасній філософії 8. Методи і форми наукового пізнання 		
14	лекція	<p>Філософія історії. Соціальна філософія [1, с. 190-204, 2, с. 224-241; 4, с. 417-472; 5, с. 595-650]</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Філософія історії як напрям філософського знання: історичне формування проблематики 2. Поняття історії. Історичний процес як реальність 3. Філософія історії про суб'єкт, рушійні сили, умови та чинники історичного процесу 4. Людина та історія. Роль особи в історії 5. Онтологія соціального. Поняття та зміст соціальних якостей 6. Поняття суспільства. Співвідношення суспільства і природи 7. Суспільство як система. Основні сфери суспільного життя та їх взаємозв'язок 8. Людина і суспільство: основні аспекти співвідношення 	2	РН2
15	практика	Проблема пізнання у філософії. Проблеми методології в сучасній філософії. Філософія історії. Соціальна філософія	2	РН2
16	лекція	<p>Культура та цивілізація [1, с. 206-220; 2, с. 284-300; 4, с. 473-495; 5, с. 651-684]</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Особливості сучасних проявів культури. Суттєві ознаки культури 2. Поняття цивілізації. Взаємозв'язок культури і цивілізації 3. Національні культури та культура загальнолюдська 4. Глобальні проблеми сучасної цивілізації 	2	РН2
17	лекція	<p>Філософія науки і техніки [4, с. 496-523]</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Предмет, проблеми та історія філософії науки і техніки 2. Поняття науки, техніки і технології 3. Зв'язок розвитку науки і техніки з розвитком суспільства 4. Проблема оцінки впливу техніки на розвиток суспільства 5. Особливості історичного розвитку науки і техніки 	2	РН2
18	практика	Залікове заняття	2	РН2

Розподіл самостійної роботи

№	Зміст роботи	Кількість годин
1	Підготовка з теоретичних питань занять	12
2	Підготовка до практичних (лабораторних, семінарських) занять	10
3	Індивідуальна робота (виконання проекту)	12
4	Підготовка до заліку	20
Разом		54

Критерії оцінювання поточних та підсумкових робіт із теоретичних питань

Оцінка за національною шкалою	ECTS	Критерії оцінювання
Відмінно	A	Суть питання розкрита повністю. Відповідь логічна і послідовна, проілюстрована необхідними прикладами. Здобувач демонструє високі знання понятійного апарату, вільно орієнтується в матеріалі навчальних, наукових та довідкових джерел. Вміє аргументувати судження, демонструє розвинені аналітичні навички
Добре	B	Суть питання розкрита майже повністю. Відповідь логічна і послідовна, але наведені приклади співвідносяться з викладеною теорією не в повному обсязі. Здобувач демонструє достатньо високі знання понятійного апарату, добре орієнтується в матеріалі навчальних, наукових та довідкових джерел. В більшості випадків аргументує судження, демонструє розвинені аналітичні навички
Добре	C	Основна суть питання розкрита, але є певні неточності та невідповідності. Відповідь здебільшого логічна і послідовна, але наведені приклади співвідносяться з викладеною теорією не в повному обсязі. Здобувач демонструє знання понятійного апарату на рівні вище середнього, в цілому орієнтується в матеріалі навчальних, наукових та довідкових джерел. В більшості випадків аргументує судження, демонструє достатньо розвинені аналітичні навички
Задовільно	D	Суть питання розкрита наполовину, є неточності та невідповідності. У відповіді спостерігаються логічні прогалини, непослідовність викладу матеріалу, мала кількість прикладів. Здобувач демонструє знання понятійного апарату на середньому рівні, не дуже добре орієнтується в матеріалі навчальних, наукових та довідкових джерел. В багатьох випадках аргументація суджень достатньо слабка, аналітичні навички здобувача розвинені посередньо
Задовільно	E	Суть питання розкрита частково, багато неточностей та невідповідностей. У відповіді спостерігаються виразні логічні прогалини, непослідовність викладу матеріалу, відсутність прикладів. Здобувач демонструє знання понятійного апарату на середньому рівні, слабо орієнтується в матеріалі навчальних, наукових та довідкових джерел. В більшості випадків аргументація суджень достатньо слабка, аналітичні навички здобувача розвинені посередньо

Оцінка за національною шкалою	ECTS	Критерії оцінювання
Незадовільно	FX	Суть питання фактично не розкрита, багато помилок і невідповідностей. Відповідь нелогічна і непослідовна, приклади відсутні. Здобувач демонструє низький рівень знань понятійного апарату, погано орієнтується в матеріалі навчальних, наукових та довідкових джерел. Не може аргументувати висловлені судження, аналітичні навички нерозвинені
Незадовільно	F	Відповідь відсутня

Критерії оцінювання поточних та підсумкових робіт із практичних завдань

Оцінка за національною шкалою	ECTS	Критерії оцінювання
Відмінно	A	Завдання виконане без помилок і в повному обсязі. Здобувач проявляє глибоке розуміння сутнісних особливостей предмета навчального дослідження, демонструє високий рівень аналітичних навичок
Добре	B	Завдання виконане з незначною кількістю неточностей і в повному обсязі. Здобувач проявляє достатньо глибоке розуміння сутнісних особливостей предмета навчального дослідження, демонструє вищий за середній рівень аналітичних навичок
Добре	C	Завдання виконане з певною кількістю помилок чи неточностей і майже в повному обсязі. Здобувач проявляє достатньо глибоке розуміння сутнісних особливостей предмета навчального дослідження, демонструє вищий за середній рівень аналітичних навичок
Задовільно	D	Завдання виконане з певними помилками та не менш ніж наполовину. Здобувач проявляє достатнє розуміння сутнісних особливостей предмета навчального дослідження, демонструє середній рівень аналітичних навичок
Задовільно	E	Завдання виконане з певними помилками і лише частково. Здобувач проявляє посереднє розуміння сутнісних особливостей предмета навчального дослідження, демонструє середній рівень аналітичних навичок
Незадовільно	FX	Завдання виконане з помилками та менш ніж наполовину. Здобувач демонструє погане розуміння сутнісних особливостей предмета навчального дослідження, демонструє низький рівень аналітичних навичок
Незадовільно	F	Завдання не виконане

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТУРАТУРА

1. Бліхар В. С., Цимбалюк М. М., Гайворонюк М. М. Філософія: Підручник. Ужгород: Говерла, 2021. 440 с.

2. Вільчинський Ю. М., Северин-Мрачковська Л. В., Гаєвська О. Б. Філософія: Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.
3. Основи філософії / За ред. М. Ф. Шмиголя. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій. Київ: Каравела; Львів: Новий світ – 2000, 2002. 544 с.
5. Шепетяк О. М., Шепетяк О. Т. Філософія: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бичко І., Ярошовець В., Бугров В. Філософія: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 648 с.
2. Вандишев В. М. Філософія: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2005. 474 с.
3. Владленова І. В., Годзь Н. Б., Городиська О. М. Вступ до філософії: Навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2018. 186 с.
4. Геращенко Т. Г. Філософія у стислому викладі: Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2015. 180 с.
5. Голянич М. Ю., Москаленко Ю. М. Соціальна філософія. Хрестоматія: Навчальний посібник. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. 352 с.
6. Горлач М. І., Головченко Г. Т., Жиленкова І. М. Основи філософських знань: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 1028 с.
7. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: Підручник. Харків: Право, 2013. 432 с.
8. Лузан А. Вступ до філософії: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 136 с.
9. Марущак О. В. Основи філософських знань: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2021. 144 с.
10. Мозговий Л., Бичко І., Додонов Р. Філософія: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 456 с.
11. Найчук А. В., Ганаба С. О. Філософія історії: Навчальний посібник. Кам'янець-Подольський: Зволейко Д. Г., 2020. 204 с.
12. Нікітін Л. М. Вступ до філософії. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 256 с.
13. Петрушенко В. Л. Тлумачний словник основних філософських термінів. Львів: Львівська політехніка, 2009. 264 с.
14. Причепій Є. М., Чекаль Л. А., Черній А. М. Філософія. Київ: Академія, 2009. 592 с.
15. Приятельчук А. О., Губерський Л. В., Сайтарли І. А. Філософія: Навчальний посібник. Київ: Вадекс, 2021. 560 с.
16. Рябініна О. В., Юрченко Л. І. Філософія: Підручник. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2021. 286 с.
17. Сандюк Л. О. Філософія: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 412 с.
18. Філософський енциклопедичний словник / За ред. В. І. Шинкарука. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
19. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини: Вступ до філософської антропології як мета антропології: Навчальний посібник зі словником. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 393 с.
20. Ханстантинов В. О. Філософія: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2018. 149 с.